

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Ismail Kadare

Vremea iubirii

Triptic

Traducere din albaneză de
MARIUS DOBRESCU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Ștefania Nalbant
Coperta: Angela Rotaru
Corector: Marilena Brînzan
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

ISMAIL KADARE
KOHA E DASHURISE (Le temps de l'amour)
Copyright © 1997, Librairie Arthème Fayard
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2026, pentru prezenta versiune
în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KADARE, ISMAIL
Vremea iubirii: triptic / Ismail Kadare; trad. din albaneză
de Marius Dobrescu. – București: Humanitas Fiction, 2025
ISBN 978-606-097-734-6
I. Dobrescu, Marius (trad.)
821.18

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

VREMEA SCRISULUI

De când mă apucasem să scriu versuri cu Ilir, la școală șchiopătam. Începuserăm să o scrântim în mod special din a doua săptămână a semestrului. Ziua aceea de marți a fost una fatală pentru amândoi. Încă de la prima oră am luat un doi la aritmetică, și în pauză stăteam posomorât într-un colț, când au venit elevii din cealaltă clasă pentru a ne anunța că profesorul Nasto făcuse din nou o greșală politică la oră, spunând că în America sunt stepe. Lor le scăpase fără să-l combată, dar noi, dacă eram atenți, am fi putut s-o facem, deoarece ora următoare aveam geografia.

Cu două săptămâni înainte, secretarul pentru tineret, Artur, sau Turi, cum îl strigam toți, ne adunase și pe noi, cei mici, pentru a ne spune că trebuie să fim vigilenți, deoarece unii profesori,

ca niște burghezi ce erau, dădeau cu bâta-n baltă la ore.

Supărat cum eram pentru doiul abia luat (Turi ne dăduse de înțeles că o parte din notele mici ne erau date pe nedrept de profesori), când, la ora de geografie, domnul Nasto a spus cuvintele pe care le așteptam cu toții: „În America sunt stepe întinse“, eu am ridicat mâna.

— Îmi dați voie?

Înalt și cu o figură nesuferită, profesorul și-a întors privirea spre banca în care stăteam eu și Ilir.

— Da, a spus el. Ce vrei?

Am înghițit cu greu.

— În America nu sunt stepe, domnu' profesor. Stepe sunt numai în Uniunea Sovietică.

Profesorul s-a strâmbat, apoi o licărire de ironie s-a ivit în privirea lui.

— Ia te uită, ia te uită! a făcut. Și ce vrei să spui cu asta, băiețăș?

De lângă mine, Ilir s-a ridicat și el.

— Stepe sunt doar în marea Uniune Sovietică, a spus și el cu o voce scârțâită.

Cu pași mari, profesorul s-a apropiat de noi și ne-a luat de urechi. Apoi ne-a dat cap în cap.

— Unde sunt stepe și unde nu, asta știu eu, înțelegeți, maimuțelor? a zis fără a ne da drumul la urechi.

În clasă a început gălăgia. Câteva voci ne-au luat apărarea, dar profesorul a strigat: „Liniște!“ și în clasă s-a lăsat tăcerea.

În recreație, jumătate din clasă a alergat la Turi ca să-i spună ce se întâmplase. Nervos cum era, în vreme ce asculta, Turi își rodea unghiile.

— Sabotaj! a strigat în sfârșit și a rupt o pagină din carnet. Repede-repede a scris câteva cuvinte pe ea, din care am deslușit „sabotaj“, și ne-a dat-o s-o ducem imediat la Comitetul de Tineret.

Am pornit: Ilir, eu și un alt băiat. Am predat hârtia acolo unde ne-a spus Turi și, respirând cu greu, am așteptat răspuns, adică o altă bucată de hârtie, pe care am și primit-o.

Pe drum, Ilir, curios, a deschis-o ca s-o citească. Spre uimirea noastră, pe ea nu era nici o vorbă despre profesorul de geografie, lucru care ne-a adus la disperare. Dar cel mai mult m-a enervat sfârșitul mesajului: „Tovarășe Artur, nu uita că te-am mai criticat o dată pentru sectarism“.

Ajungând la școală, lecția începuse, dar Turi ne-a spus că l-a anunțat pe profesorul de botanică

despre întârzierea noastră. Noi i-am dat biletul și am zbughit-o la oră.

Domnul Vehap, care preda botanica și istoria, era mărunțel, energic și, spre deosebire de ceilalți profesori, lega aproape orice lecție de timpul prezent. Ne cerea și nouă să răspundem la fel. Se înfuria dacă, după ce vorbeam despre arbori, abur sau răcoalele țărănești, nu comparam vremurile trecute cu ziua de azi. Când cineva ezita, el se ridica de la catedră, se agita, se învârtea și, în cele din urmă, după ce-și lipea palmele una de cealaltă a rugăciune, rostea cu nerăbdare: „Acum leag-o, leag-o puțin“.

Încă respiram cu greutate după toată goana aceea, când mi-am auzit strigat numele și m-am ridicat.

— Spune-ne ceva, băiețaș, despre asimilația clorofiliană.

Am rămas blocat. Rareori mi se întâmplase să nu mai țin minte nimic din lecție. Îmi aminteam doar că avea legătură cu vegetația, cu arborii, și nimic altceva. Dar poate că nu era vina mea. Fuga aceea, urecheala, ca să nu mai spun de doiul de la aritmetică, mă dăduseră peste cap.

— Asimilația clorofiliană, am început să bâigui eu, așteptând să vină momentul salvator când

domnul Vehap avea să-mi spună: „Acum leag-o“, după care știam eu ce să spun. Asimilația clorofiliană, adică se știe că înfrunzirea pomilor și a celorlalte plante...

— Continuă... a spus profesorul.

Am înghițit de câteva ori în gol.

— Toate astea, adică pomii, ca și plantele celelalte, florile, sunt verzi, pentru că ele...

— Hai, a făcut domnul Vehap, pentru că ele...

— Pentru că ele... sunt hrănite de pământ și sunt verzi.

Profesorul a ridicat din umeri.

La naiba, mi-am zis, văzându-l nemulțumit.

— Când privim natura, am început din nou, iar domnul Vehap a dat din cap pentru a mă încuraja, când privim în jur vedem pădurea și pomii, care... ei...

— Hai, m-a îndemnat el, continuă!

Ce dai din cap așa, mi-am zis. De ce nu-mi spui „Leag-o acum“?

Am mai bătut câmpii o vreme, repetând aceleași cuvinte: pomi, verdeață, asimilație, clorofilă, așteptând degeaba ca el să pronunțe cuvintele de aur „Leag-o acum“. Ce-o fi pățit, m-am întrebat, de ce o fi renunțat la obiceiul ăsta salvator?

În cele din urmă, când l-am văzut că n-avea de gând, am decis s-o fac chiar eu.

— În regimurile trecute, am reînceput cu o voce hotărâtă, nu i se dădea importanța convenită asimilației clorofiliene. Pomii și verdeța, la fel ca florile...

Înainte de a-i auzi vocea, l-am văzut pe domnul Vehap clipind atât de des, ca și când cineva i-ar fi aruncat un pumn de țărână în ochi.

— Ce-s bazaconiile astea? m-a întrerupt. De cine-ți bați tu joc, nemernicule?

— Eu, domnu' profesor, eu nu...

— Te mai întreb o dată, de cine râzi tu, tâmpitul?

— Nu, domnu' profesor... nu râd de nimeni.

— Stai jos, doi. Să-ți fie rușine. O să-i spun și lui taică-tău.

Am plecat în bancă umilit. Urechile îmi ardeau, la fel ca în urmă cu o oră, când mă trăsesse de ele profesorul de geografie. L-am privit cu coada ochiului pe Ilir, care era la fel de supărat ca și mine. Ziua fusese într-adevăr neagră. Ca și când notele de doi nu fuseseră de ajuns, fusesem umilit și de cei doi profesori, de Nasto, „burghezul“, și de „proletar“, cum îi spuneam domnului Vehap, ca să nu mai amintesc de biletul pentru

care, din cauza noastră, îi fusese atrasă atenția lui Turi. Numai bebele. Și ziua de școală nici nu se terminase. Dar, din fericire, ultima oră era cea de cunoștințe practice, cu domnul Jorgaq, de care nu-i era frică nimănui. Pentru a ne ușura lecția, el o lega de propria-i gospodărie, improvizând tot felul de întâmplări, în care nevastă-sa juca rolul principal. Astfel, pentru a ne explica digestia rapidă a unor alimente (n-am înțeles nici odată de ce fusese inclusă asta în lecție), el ne povestea cum, după-amiază, i se făcuse foame și i-a spus soției să-i pregătească ceva. Jorgaq, fir-ai tu să fi, mi-a zis soția, ai mâncat de prânz acum două ore. Noi muream de râs, iar el ne explica mai departe: Iar asta s-a întâmplat, dragi elevi, pentru că la prânz mâncasem varză, un aliment care se digeră rapid. Și așa se explică greutatea mică a fumului (Jorgaq, de ce n-ai curățat coșul astăzi?), creșterea volumului apei când îngheață (Jorgaq, cum mama naibii ai spart paharul ăsta?) etc., etc.

Sunetul clopoțelului m-a smuls din minunatele amintiri ale orei domnului Jorgaq. De ce nu sunt toți profesorii ca el? Nu profesor, ci balsam.

Recreația a trecut repede, cu obișnuita hăr-mălaie din curte, prin mijlocul căreia a trecut ca

Vremea scrisului

5

Vremea banilor

47

Vremea iubirii

107